Ministerstvo
školství, mládeže
a tělovýchovy

Standardy zahrad MŠ – pedagogická část

Jak využívat školní zahradu jako plnohodnotné vzdělávací prostředí

Ludmila Třeštíková, vedoucí oddělení strategií

1. Mateřská škola je **první zkušenost dítěte** i jeho rodičů s institucionálním vzděláváním a významně ovlivňuje jejich **vztah ke škole**, učení i vzdělávacímu systému.

2. Kvalitní **předškolní vzdělávání rozvíjí klíčové kompetence** dítěte, zejména samostatnost, spolupráci, odpovědnost, vztah k okolnímu světu.

3. Školní zahrada je pro rozvoj kompetencí nezastupitelným prostředím, protože umožňuje **přirozené objevování, pohyb**, kontakt s přírodou i praktické učení založené na zkušenosti.

Školní zahrada

Rozvíjí **KLÍČOVÉ KOMPETENCE**

Součástí vzdělávacího prostředí MŠ

- **plnohodnotné vzdělávací prostředí** v souladu s **RVP PV a ŠVP**
- **místo pro hru a pobyt venku**,
- centrem občanství a společného **rozvoje komunity**.

Pokud se na jejím utváření podílejí i děti, rozvíjejí si tím kompetence spojené s participací, odpovědností a aktivní rolí ve společnosti.

**Co se dítě naučí vlastní zkušeností,
to si pamatuje nejdéle.**

Sázení, pozorování hmyzu, stavění, měření, péče o rostliny nebo práce s přírodními materiály vytvářejí hlubší učení než pouhé předávání informací.

1. **KOMPETENCE K UČENÍ:**
   dítě je otevřené k objevování a poznávání světa kolem, hodnotí svoje pokroky, rozvíjí kritické myšlení.
2. **KOMPETENCE KOMUNIKAČNÍ:**
   dítě vyjádří své myšlenky, prožitky a zkušenosti. Komunikuje v běžných situacích s dětmi i s dospělými. Projevuje se kultivovaně, v souladu se základními pravidly komunikace.
3. **KOMPETENCE OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ:**
   dítě objevuje samo sebe, navazuje vztahy s ostatními.
4. **KOMPETENCE K OBČANSTVÍ A UDRŽITELNOSTI:**
   dítě se chová v souladu se základními pravidly soužití a myšlenkami udržitelného rozvoje.
5. **KOMPETENCE K PODNIKAVOSTI A PRACOVNÍ:**
   dítě rozvíjí své nápady, využívá příležitosti, reaguje na změny, tvoří základy prac. dovedností
6. **KOMPETENCE K ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ:**
   dítě si poradí v běžných situacích, pracuje s chybou, zpracovává informace, prožité situace
7. **KOMPETENCE KULTURNÍ:**
   dítě přijímá kulturní a uměleckou rozmanitost ve spol., vyjadřuje se uměleckými prostředky.
8. **KOMPETENCE DIGITÁLNÍ:**
   dítě se seznamuje s možnostmi využívání digi technologií, rozvíjí své informatické myšlení.

Zahrada není přestávka od vzdělávání.
Zahrada je vzdělávání.

Dítě se neučí jen ve třídě. Na zahradě přirozeně rozvíjí jazyk, matematické představy, pohybové dovednosti, spolupráci, řešení problémů i vztah k přírodě.

Strategické souvislosti

- **Strategická vazba na S2030+ a DZ ČR 2023-2027**
  - rozvoj kvality předškolního vzdělávání a podpora inkluzivních, komunitních a participativních přístu
  - rozvoj dítěte v bezp a inkluzivním prostředí.
- **Učení pro udržitelný**
  - Školka a zahrada jako éče o přírodu a odpovědnosti.
  - Participace dětí – zapojení do rozhodo využívání školního prostředí rozvíjí kompetence pro demokraci občanství.
  - Propojení vzdělávání a komunity – mateřská škola jako centrum života obce a prostor pro spolupráci s rodiči, seniory, místními organizacemi.
- **Podpora well-beingu** – propojení pohybu, přírody a vztahů přispívá k psychické pohodě

POTVRZENO

Expertní pracovní skupina připravila pro učitele/ky praktický **metodický materiál** se standardy pro plánování, budování a pedagogické využívání zahrady **jako venkovní třídy.**

Cílem je podpořit ředitelky/e mateřských škol, pedagožky/gy a zřizovatele v proměně školní zahrady v inspirativní, inkluzivní a vzdělávací prostor.

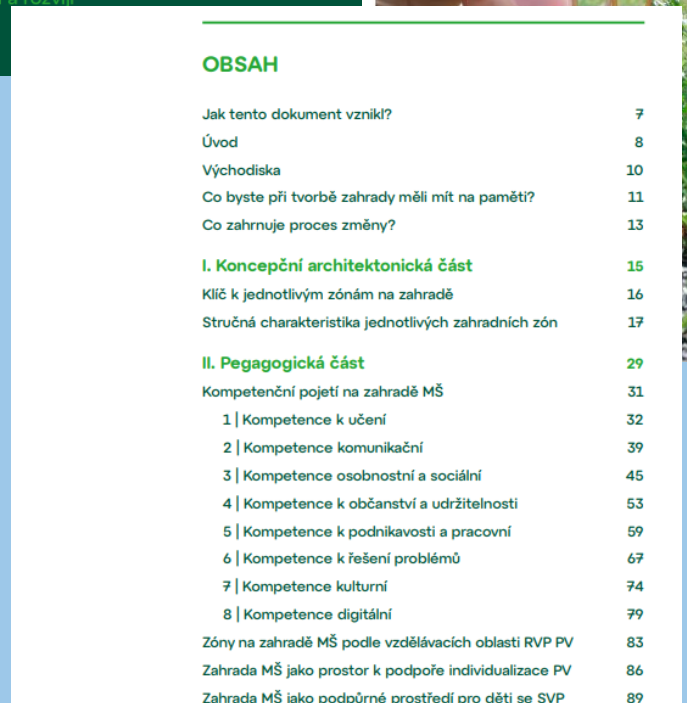

OBSAH

Jak tento dokument vznikl? 7
Úvod 8
Východiska 10
Co byste při tvorbě zahrady měli mít na paměti? 11
Co zahrnuje proces změny? 13

I. Koncepční architektonická část 15
Klíč k jednotlivým zónám na zahradě 16
Stručná charakteristika jednotlivých zahradních zón 17

II. Pegagogická část 29
Kompetenční pojetí na zahradě MŠ 31
1 | Kompetence k učení 32
2 | Kompetence komunikační 39
3 | Kompetence osobnostní a sociální 45
4 | Kompetence k občanství a udržitelnosti 53
5 | Kompetence k podnikavosti a pracovní 59
6 | Kompetence k řešení problémů 67
7 | Kompetence kulturní 74
8 | Kompetence digitální 79
Zóny na zahradě MŠ podle vzdělávacích oblasti RVP PV 83
Zahrada MŠ jako prostor k podpoře individualizace PV 86
Zahrada MŠ jako podpůrné prostředí pro děti se SVP 89

Dítě potřebuje přírodu a pohyb každý den.
Není špatného počasí.

Pravidelný kontakt s přírodním prostředím podporuje fyzické zdraví, psychickou pohodu, soustředění i odolnost.

Prostor pro výchovně vzdělávací proces

- Zóny v zahradě podle vzdělávacích oblastí PRV PV
- Zahrada jako prostor k podpoře individualizace PV
- Zahrada jako podpůrné prostředí pro děti se SVP
- Well-being a duševní zdraví
- Komunitní prostor

Co se děti učí, i když nikdo neučí?

Děti se učí nápodobou. Sledují, co dělají dospělí, čemu věnují pozornost a o co pečují.

Zahrada je součástí skrytého kurikula školy.

Prostor (jak vypadá a využívá se) i pedagogové a nepedagogové vysílají dětem zprávu o tom, jaké hodnoty škola skutečně žije.

Desatero při tvorbě zahrad MŠ

1. Kvalita vzdělávání a **dítě je v centru pozornosti** (celoživotní učení).
2. Zahrada **je prostor pro vzdělávání**, pomáhá dětem rozvíjet kompetence.
3. Ředitel i zřizovatel přistupuje k zahradě jako **ke školní budově/třídě**.
4. **MŠ má ŠVP**, jehož je **zahrada součástí** v základní charakteristice a pojetí.
5. Pedagogové mají dostatečné **kompetence** k **venkovnímu vzdělávání.**
6. Zahrada rozvíjí místně **zakotvené učení a vztah k místu,** kde žijí.
7. **Zahrada** podporuje **duševní zdraví** a **well-being, zdravé klima** a **kulturu** školy. **Propojuje** třídy/skupiny a další účastníky
8. **Změna a budování zahrady** je přidanou hodnotou pro celou komunitu.
9. (Nejlépe) **Ředitel/ka** provádí zúčastněné **procesem změny**
10. Na návrhu pracují pedagogové MŠ a **spolupracují děti**, rodiče, komunita. Na přípravě a realizaci spolupracuje **zřizovatel a architekt**

Co vám může pomoc

Standardy zahrad MŠ jsou připraveny 3, ze 3 pohledů a 3 důležitých skupin
Projekt Proměny zahrad Nadace KKFF - https://www.zahradajetakytrida.cz/standardy

Metodika PEDAGOGICKÁ

Představí jak zahradu využít pro výchovně-vzdělávací proces

MŠMT, ČŠI, MŽP, fakulta JČU

→

Metodika pro ZŘIZOVATELE

Porozumí a pomůžou realizovat

Svaz měst a obcí

→

Metodika pro ARCHITEKTY

Pomůžou vám zhmotnit místo pro pedagogické sny

Česká komora architektů

Praktická místa, kam se můžete obrátit

Od proměny jednotlivých zahrad ke změně pohledu na školní zahrady jako na plnohodnotnou součást předškolního vzdělávání

- Síť partnerských MŠ
- Vzdělávací centra
- Spolupráce s pedagogickými fakultami VŠ
- Spolupráce s fakultami architektury a krajinářské tvorby
- Spolupráce se zřizovateli

www.zahradajetakytrida.cz

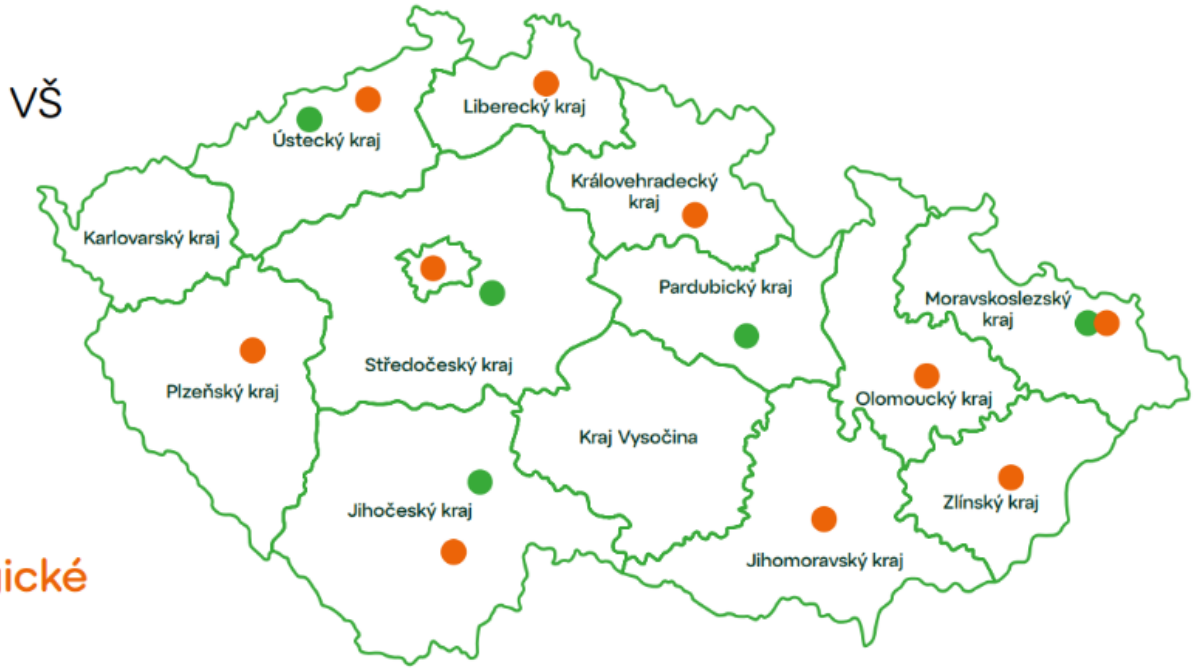

Vzdělávací centra Nadace

Pedagogické fakulty

Kvalita mateřské školy se pozná i podle toho, jak využívá venkovní prostředí.

Zahrada není doplněk budovy. Je součástí vzdělávacího programu a jedním z nejsilnějších nástrojů pro rozvoj dítěte.

Ministerstvo
školství, mládeže
a tělovýchovy

Děkuji

Ludmila Třeštíková
vedoucí oddělení strategií

Ludmila.Trestikova@msmt.cz

https://www.linkedin.com/in/ludmila-trestikova/

Zahrada je taky třída

Standardy zahrad MŠ coby výchovně-vzdělávacího prostoru MŠ

rizeniskoly.cz/zahrada